

عنوان : تأثیر شیردهی بر تربیت فرزند

رضوان قنواتی^۱

چکیده

تربیت فرزند ارتباط مستقیم با رشد و تعالی آدمی دارد و چه بسا فرزندانی که از تربیت درست و اصولی محروم بوده اند و شیطانی شده اند در لباس آدمی و یا بالعکس در محیطی سالم و طبق اصول درست پرورش یافته اند ، بزرگانی شده اند که همه ی ما آنها را الگو قرار می دهیم .این تربیتی که به آن اشاره شد بخش عمده ای از آن توسط مادر شکل می گیرد و مادر است که می تواند روند تربیت را طبق برنامه ای مشخص و هدف دار پایه ریزی کند و فرزند صالِح در دامن خود پرورش دهد. یکی از این ابزار همان شیری است که خداوند متعال به عنوان رزق در سینه مادر برای طفلی که تازه پا به جهان هستی گذاشته قرار داده است . والدین به خصوص مادر باید بسیار دقت نظر داشته باشند که چه خوراکی به فرزند خود می دهند . لقمه ای که مادر می خورد و از همان لقمه شیر در سینه اش تولید می شود ، شرایط شیردهی، روحیه ی مادر و بسیاری از موارد دیگر می تواند از طریق شیر به فرزند هم منتقل شود . در آیات و روایات هم درباره ی شیر مادر و تأثیر آن بر تربیت و شکل گیری شخصیت فرزند بسیار تأکید شده است . در این مقاله با عنوان تأثیر شیردهی بر تربیت فرزند به توضیح مواردی که بیان کردیم ، به روش نقلی و حیانی پرداخته ایم .

واژگان کلیدی : تأثیر، تربیت ، تربیت فرزند ، رشد ، رضاع

^۱ - طلبه سطح دو ، مدرسه علمیه حضرت زینب (ع) ، ghanavati_74@yahoo.com

انسان همان اشرف مخلوقات است که باری تعالی از روح خویش در او دمید تا خلیفه الله بر روی زمین باشد و بتواند از پیچ و خم سخت طوفان آزمون های دنیا بگذرد و به مقام قرب پروردگار منان برسد، آفریده ای عجیب و دقیق است. در اینجا ما قسمت کوچکی از این مراحل بی نهایت پیچیده و دقیق را به طور مختصر مورد بررسی قرار داده ایم، بحث اصلی ما در رابطه با رزقی عظیم و پر برکت از جانب خداوند متعال است که در درون سینه مادر قرار دارد که سرشار از مواد مغذی و معنویات نورانی برای رشد بشری است و تاثیر خلق و خو و رفتار مادر را بر این شیر طاهر را مورد بررسی قرار داده ایم. همچنین تاثیر شیر مادر بر رشد و تربیت فرزند را از دیدگاه قرآن و روایات بررسی کردیم. بعد از اینکه ما مشاهده نمودیم که شیر مادر چه آثار عظیمی دارد و از فرد می تواند ابوذر و عمار بسازد که در راه امام خویش جان خود را فدا کردند و یا شمر بسازد که امام خویش را به شهادت رساند، بر آن شدیم که آثار و نتایج شیر مادر را بر تربیت فرزندان مورد بررسی قرار دهیم تا بتواند کمکی باشد به مادران امروز برای تربیت نسلی همچون شهید قاسم سلیمانی که در راه امام خویش به شهادت برسند. در واقع دغدغه اصلی جهت جمع آوری و تدوین این مقاله پاسخ به این پرسش است که شیر مادر و تغذیه ای که نوزاد از ابتدای ورودش به این دنیای اسرارآمیز استفاده می کند، چه تاثیری بر شخصیت بزرگسالی و زندگی فردی و اجتماعی آینده آن نوزاد دارد. بعد از اینکه دو مقاله با عنوان بررسی تطبیقی اثر تغذیه با شیر مادر بر سلامت دوران نوزادی و بزرگسالی کودک با رویکرد قرآنی و پزشکی نوشته زهره کدخدایی و حسین حاجیان فرد و همچنین مقاله ای دیگر با عنوان تغذیه انحصاری با شیر مادر و برخی عوامل موثر بر آن در کودکان مراجعه کننده به مراکز بهداشتی شهر مشهد، ۱۳۸۶ نوشته ی مهدی خباز خوب، اکبر فتوحی و سایر نویسندگان و کتابی با عنوان راهنمای جامع تغذیه و سبک زندگی سالم در بارداری و شیردهی نوشته فریده کاظمی و سایر نویسندگان و کتابی دیگر با عنوان تغذیه و مراقبت های دوران شیردهی: رویکرد طب سنتی ایرانی و طب نوین نوشته فاطمه نجات بخش را بررسی کردیم و پی بردیم که ارتباط شیردهی مادر با حالات روانی و فیزیکی وی و همچنین تاثیر شیر مادر بر زندگی آینده نوزاد و تطبیق مساله شیردهی با آیات و روایات کمتر مورد توجه قرار گرفته، این

مقاله را به روش نقلی و حیانی تدوین و به شیوه ی کتابخانه ای جمع آوری و اطلاعات آن را به صورت توصیفی پردازش کردیم .

تعاريف لغوی و اصطلاحی

رضاع (شیردهی)

شیردهی [د] : حالت شیر دادن^۱

رضاع به معنای مکیدن شیر توسط کودک از پستان مادر یا دایه است.^۲ و در اصطلاح فقهی به شیردادن به کودک گفته می‌شود .

رضاع: رضع و رضاعه به معنی شیر خوردن است .^۳

ارضاع : شیر دادن^۴

فرزند

فرزند [ف ز] : ولد ، نسل، پسر و دختر هر دو را گویند.

به معنی زاده شده از یک پدر و یک مادر، اولاد. این واژه پهلوی قدیم است ساخته شده از فر (والا ، بزرگ) به اضافه پسوند زند (زندگی و یا شان زندگی). آریاییان به دنیا آمدن هر کودکی را نشانی از شکوهمندی زندگی می دانستند .^۵

^۱ - <https://b2n.ir/r45662> بازنگری ۶ خرداد ۱۴۰۰ ساعت ۸:۴۶

^۲ - فراهیدی، العین، ۱۴۰۹ق، ج ۱، ص ۲۱۷، ذیل واژه رضع

^۳ - لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ - بقره ۲۳۳

^۴ - وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ - قصص ۷

^۵ - سید علی اکبر قرشی، قاموس قرآن، ص ۲۲

^۶ - <https://b2n.ir/u51815> بازنگری ۶ خرداد ۱۴۰۰ ساعت ۸:۵۰

تأثیر

ریشه آن اثر

در لغت به معنای نتیجه، پیامد، نوشته یا صنعت (به این اعتبار که چیزی است که از نویسنده و یا سازنده بر جای مانده است).^۱

به طور کلی اثر عبارت است از علامت و نشانه ای که از چیزی یا از کسی باقی ماند، خواه بنائی باشد یا دینی یا بدعتی یا جای پای و یا غیر از اینها آنجا که آمده (نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَى وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ)^۲ مراد اعمال و کارها و سنت هایی است که از انسان ها باقی می ماند.^۳

تربیت

تربیت [تَ] : پروردن^۴

دیدگاه های متعدد و متفاوتی راجع به معنای اصطلاحی تربیت از سوی اندیشمندان علوم تربیتی، وجود دارد که به برخی از آنها اشاره می شود:^۵

جان استوارت میل، تربیت را هر تاثیری می داند که آدمی در معرض آن است. تفاوت نمی کند آبخشور آن اثر گذاری؛ شیء، شخص و یا جامعه باشد.^۶

^۱ - سید علی اکبر قرشی، قاموس قرآن، ص ۲۲

^۲ - یس-۱۲

^۳ - علی رازینی، پژوهشی پیرامون مفردات قرآن، ص ۱۷

^۴ - همان

^۵ - <https://b2n.ir/t18284> بازنگری ۶ خرداد ۱۴۰۰ ساعت ۹:۰۵

^۶ - قسمتی از پایان نامه خانم انجمنی (طلبه مرکز تخصصی تفسیر و علوم قرآنی نرجس خاتون سلام الله علیها) با

عنوان: آموزه های تربیتی تعابیر عاطفی قرآن پیرامون خانواده

^۷ - بهروز رفیعی، آراء دانشمندان مسلمان در تعلیم و تربیت و مبانی آن، ج ۱، ص ۹۰.

آثار جسمی شیر مادر

۱. افزایش هوش نوزاد

شیر مادر با کمک به رشد مغز نوزاد و کاهش مشکلات مربوط به یادگیری موجب افزایش هوش کودک می شود. طبق مطالعات، کودکانی که از شیر مادر تغذیه کرده اند، در امتحانات هوش نمره بهتری را کسب می کنند.^۱

۲. سرشار از مواد مغذی

شیر مادر بهترین منبع پروتئین، کربوهیدرات، چربی، ویتامین و املاح معدنی برای نوزاد است و تا زمانی که نوزاد نیاز به غذای کمکی نداشته باشد می تواند تمامی نیازهای او را تامین کند. شیر مادر سرشار از آنتی بادی هایبست که بدن نوزاد را در برابر ویروس ها و عفونت ها محافظت می کند.^۲

۳. حفاظت در برابر بیماری ها

شیر مادر از بیماری هایی نظیر ذات الریه، آنفولانزا، آلرژی، عفونت گوش میانی، اسهال، سرخچه، مسمومیت غذایی، عفونت معده، سلپاک (نوعی بیماری گوارشی)، دیابت، آسم، آسیب بافت روده، سندروم مرگ ناگهانی نوزاد، بیماری روده التهابی، بیماری قلبی و سرطان جلوگیری می کند.^۳

^۱ - <https://b2n.ir/f28643> بازنگری ۸ خرداد ۱۴۰۰ ساعت ۱۳:۰۶

^۲ - همان

^۳ - همان

۴. حفظ سلامت دندان ها

کودکانی که از شیر مادر تغذیه می کنند، دندان های سالم تری خواهند داشت. مکیدن سینه علاوه بر تقویت فک نوزاد به تقویت دندان های او نیز کمک می کند.^۱

۵. جلوگیری از اختلالات روانی

نوزادانی که شیر مادر مصرف می کنند، در آینده کمتر به اختلالات روان شناختی دچار خواهند شد. در زمان تولد، نوزاد تنها می تواند تا فاصله ۳۸ سانتی متری خود را ببیند و این فاصله ای است که نوزاد با مکیدن شیر با صورت مادر ایجاد می کند. کودکی که با مکیدن شیر از عواطف مادر برخوردار می شود، از نظر روانشناختی در آینده کودک سالمتری خواهد بود.^۲

^۱ - <https://b2n.ir/f28643> - بازنگری ۸ خرداد ۱۴۰۰ ساعت ۱۳:۰۶

^۲ - همان

نتیجه

با توجه به عنوان مقاله که تاثیر شیردهی بر تربیت فرزند است مادر رکن و اساس شکل گیری شخصیت و تربیت و رشد انسان است و مادر اگر می خواهد که فرزند صالح و عاقبت بخیر داشته باشد از سال های قبل از فرزند دار شدن باید خودسازی را شروع کند تا زمانی که خداوند به او فرزند عینیت کرد بتواند فرزند خویش را به نحو احسن در دامن خود پرورش دهد و خلق و خو و اعتقادات خود را از طریق راه ارتباطی بین خود و فرزندش، یعنی همان شیر به میوه ی دلش انتقال دهد. علاوه بر آن چه گفته شد در همان حین شیردهی فرزند نیز نکات بسیاری باید مورد توجه قرار بگیرد، از جمله اینکه مادر باید متوجه باشد که از چه لقمه ای تغذیه می کند، چرا که آن لقمه اگر از راه حرام به دست آمده باشد مستقیماً تاثیر خود را بر فرزند میگذارد و همچنین نکاتی که هنگام شیردهی تاثیر به سزایی در شکل گیری شخصیت و خلق و خوی فرزند دارند هم بسیار مهم و تاثیرگذارند، مثل اینکه مادر با وضو باشد و رو به قبله بنشیند و با علاقه به فرزند خود شیر بدهد و سایر نکاتی که مطرح شد. پس ما مادران امروز باید با تمام قوا برای تحقق این امر خطیر و مهم کمر همت ببندیم و با اخلاق پسندیده و سعه ی صدر، فرزندان را پرورش دهیم که همچون شهدای والا مقام بالاخص شهید قاسم سلیمانی گوش به فرمان رهبر و مولای خویش، در رکاب امام خویش به شهادت برسند. ان شاءالله و تعالی.

منابع

* قرآن کریم

۱. اصفهانی، راغب، مفردات الفاظ قرآن الکریم، انتشارات قم، ذوی القربی، چاپ دوم، ۱۴۲۳ ه ق
۲. تباشیری، زهرا، کارشناس شیر مادر مرکز بهداشت شماره ۱۲ اصفهان، فصلنامه شیرمادر شماره ۵۳ و ۵۴ - بهار و تابستان ۹۲
۳. ثقفی تهرانی، محمد، تفسیر روان جاوید، تهران: انتشارات برهان، ۱۳۹۸ ق، چاپ سوم
۴. جوادی عاملی، عبدالله، زن در آیینه جلال و جمال، نشر اسرا، ۱۳۸۶
۵. حسینی شاه عبدالعظیمی، حسین، تفسیر اثنی عشری، تهران: انتشارات میقات، ۱۳۶۳ ش، چاپ اول
۶. خمینی، روح الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، صحیفه امام: مجموعه آثار امام خمینی (س) (بیانات، پیام ها، مصاحبه ها، احکام، اجازات شرعی و نامه ها) (جلد های ۷-۸-۱۵). — تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، ۱۳۷۹-۱۳۶۸
۷. رازینی، علی، پژوهشی پیرامون مفردات قرآن، جلد اول، تهران: دفتر پژوهش و نشر سهروردی، چاپ اول، ۱۳۸۱.
۸. سعیدی مبارکه، فاطمه، زوج های فردا و تربیت فرزندان از دیدگاه قرآن و احادیث، تهران: آیین احمد، ۱۳۹۰
۹. قرائتی، محسن، تفسیر نور، تهران: مرکز فرهنگی درسهای از قرآن، ۱۳۸۳ ش، چاپ یازدهم.
- مطهری، مرتضی، مجموعه آثار، جلد ۷، تهران: انتشارات صدرا، ۱۳۷۷ ه، ش
۱۰. قرشی بنابی، علی اکبر، قاموس قرآن، تهران: دارالکتب الاسلامیه، چاپ یازدهم، ۱۳۸۶

۱۱. مکارم شیرازی ، ناصر، تفسیر نمونه ، جلد ۲ ، نشر دارالکتب اسلامیه ، چاپ چهل و دوم ۱۳۹۷
۱۲. میخبر، سیما و جمعی از خواهران حوزه علمیه، ریحانه بهشتی، یا، فرزند صالح: برنامه اخلاقی، عبادی، پزشکی و تغذیه قبل از بارداری تا پایان شیردهی، قم: نور الزهرا، ۱۳۹۱
۱۳. ولی ابرقویی، روح‌الله، کودک‌نامه (فرهنگ الفبایی تربیت فرزند در سیره اهل بیت علیهم‌السلام)، قم: مشهور، ۱۳۹۲

14. <https://hawzah.net>
15. <https://article.tebyan.net/>
16. <http://mohammadfnd.org/>
17. <https://kermany.com>
18. <https://narjes-s3.kowsarblog.ir>
19. <http://wikifeqh.ir>